

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

De Conversatione Apostolica A Curatoribus Animarum piè & fructosè
instituenda - Complectens vatos & solidos modos juvandi & consolandi
diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè ægras & captivas

Lohner, Tobias

Dilingae, 1677

§. 4. Quis modus in Visitatione Amicorum Apostolica observandus sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48248)

mundi luminaria lucebant coram Hominibus, paulatim verò ex conversatione seculariù & confabulatione tepesacti, ad pristina opera secularis vite miserabiliter ceciderunt! Quare quoties Operarius ad ejusmodi visitationes exit, toties persuadete deberet, sibi in aure illa Cant. 6. verba à DEO infusurrari: Revertere, Salamitis, revertere, ut intueamur te.

IV. Denique *Opportunissimam* quoque decet esse Visitationem, juxta illud Salomonis proverbium c. 25. *Mala aurea in lectis argenteis verbum in tempore suo*, id est, sicut mala aurea supra columnas posita singularem loco, in quo consistunt, decorem, gratiamque conciliant; ita sermo quoque opportuno tempore prolatus ipsi, qui eum profert, æstimationem aliorum & benevolentiam promeretur. Ut autem opportunus sit, tria tempora maximè cavenda sunt, ne in illis talis Visitatio suscipiatur. Primò. Cùm in gravi perturbacione aut recenti luctu sunt constituti; tunc enim, ut Musica in luctu, importuna est narratio & visitatio, eò quòd dolorem & sensum suum, quem pauci comprimere possunt, aliis revelare erubescant. Secundò. Cùm festiva gaudia & ludos domestica cum Amicis instituere decreverunt; tunc enim, cùm hilariores esse cupiant, exosos habent, procúlque abesse cupiant ejusmodi severiores aut graviores arbitros. Tertiò. Cùm negotiis variis implicati ac gravati sunt; tum enim, cùm plerumque toti immergi sint talibus negotiis, non nisi cum magna violentia, ac indignatione à talibus curis abstrahuntur. Quo sanè in genere illustre iterum exemplum S. Ignatius reliquit, de quo Ribadeneira testatur, eum, cùm ad Principem virum aliquando adire vellet, ejusque conveniendi copia non fieret, quatuordecim horas jejunum expectasse, ut bene gerendæ rei occasionem commodam, & opportunum allocutioni tempus obtineret.

§. IV.

Quis modus in Visitatione Amicorum Apostolica observandus sit.

I. Cùm Visitatio, de qua hoc loco agitur, per mutuum colloquium potissimùm tanquam potissimum instrumentum perficiatur, meritò eadem ferè conditiones, quæ aliis

aliās in similibus colloctionibus observandæ præscribuntur, implere decet.

II. Et primò quidem *Apostolica seu sancta* sit hæc colloctio, quod fiet, si tota ad animas DEO lucrandas ordinetur, atque adeò sermones, vel de rebus spiritualibus instituantur, vel certè si adiaphoris vel indifferentibus de materijs habeantur, per bonam & sanctam intentionem ad DEI gloriam & animarum lucrum ordinentur. Nam, ut sapienter S. Carolus Borromæus l. 4. Epit. Instit. monuit, plurimùm refert ad Clericalem dignitatem conservandam, omni tempore, omniq[ue] loco de spiritualibus rebus sermonem inferre; quia, ut Beata Virgo S. Birgittæ l. 3. revel. c. 15. revelavit, *quando bonus loquitur malis, efficiuntur boni ex auditu, & propter Spiritum DEI bonum, & propter bonitatem docentis.* Cujus doctrinæ alium etiam fructum P. Petrus Faber, ut Orlandinus l. 3. hist. Soc. n. 29. testatur, assignabat, quando dicebat, ad præmuniendum castimonie thesaurum, obstruendosque aditus insidiatore nequissimo plurimùm conducere, si mox ab initio congressus pios quis de DEO & divinis rebus sermones inferat, aut certè alijs pietatis officiis Religionem suam palàm ac publicè profiteatur; sic enim, dum suæ famæ servit, cæterosque à flagitio suæ probitatis opinione coercet, unâ, eademque operâ & pudori suo consulat, & alieno. De ipso certè Fabro Raderus in vita P. Canisij l. 1. c. 2. hoc memorat P. Canisij testimonium refert: Nullum ex illius ore verbum, sive in usu, familiarique congressione, sive, dum mensæ accumbit, prodire audio, nisi quòd DEI honorem & pietatem sonet; neque tamen ob facundiam audientibus gravis & molestus est. Idem de S. Antonio testatus est S. Athanasius in vita, dum dixit: Sermo ejus Sale conditus, consolabatur mæstos, docebat inscios, concordabat iratos, omnibus suadebat, nihil amoris Christi anteponendum, proponebatque ante oculos, bonorum magnitudinem futurorum, & DEI clementiam, & beneficia reterebat. Hinc ulterius hujus exercitij, conversationisque fructum explicans, quis, inquit, non tristitiam apud Antonium mutavit in gaudiū? quis non iram vertit in pacem? quis orbitatis luctum non ad ejus temperavit aspectum? quis non mœrore paupertatis, quo premebatur, abjecto statim, & divitum despexit opulentiam, & in sua lætatus est paupertate?

quis post lassitudinem Monachus non ejus est adjutus hortatus
quis Adolescentis ætatis accensus ardoribus non ex ejus ad-
monitu pudicitia amator fuit? quis vexatus à Diabolo sine
medela redijt? quis inimici cogitationibus distractus, cæci
tempestate sopitâ, sereno non regressus est animo?

III. Secundò *prudens* quoque sit eadem Collocutio,
oportet; quæ prudentia in tribus maximè capitibus consistit.
Primò. Ut, quemadmodum S. Ignatium P. Maffeus l. 3. c. 11.
fecisse testatur, sermonis initia alijs concedat, extrema sibi re-
servet, caveâtque, ne de rebus etiam divinis ineptè, vel ad la-
tietatem, ac fastidium tractet; quod ipsum etiam S. Xaverius
teste Turfellino l. 6. c. 11. faciebat, ut qui salubres sermones
ne satietatem afferrent, mirâ solertiâ, varietatèque misceri
consueverat. Secundò. Ut sermonem ijs, quibuscum loqui-
tur, prudenter accommodet; sic iterum Ribadeneira l. 3. c. 16.
S. Ignatium fecisse testatur sequentibus verbis: *Ad omnia
ingenia facile aptare, sermonemque temperare novit. Cum pa-
tate deditis de rebus sacris; cum eruditis docta colloquia misceri,
cum milite de re militari: cum fabris de re fabrilis agere, ut mox
tandem de DEO sermo subiceretur.* Tertiò. Ut, quemadmo-
dum idem S. Ignatius iterum faciebat, in omni sermone
maximèque in pacificandis Hominum animis, in controver-
sis rebus definiendis, tractandisque divinis rebus eam modo-
rationem, cautionemque adhibeat, ut nihil imprudenter ce-
cidat, sed verbum quodcumque nostrum cogitet ad multo-
rum aures perventurum.

IV. Tertiò *Amabilis*, gratiâque esse debet eadem collo-
cutio; qualis erit, si primò diligenter attendat, de qua re ille
cum quo conversatur, libenter loquatur, & aliquamdiu in illa
hæreat. Secundò. Si ostendat, se magnam de ipso, & illius
rebus æstimationem fovere. Tertiò. Si dicta, factaque il-
lius, præsertim indifferentia, aut non manifestè mala in me-
liorem partem interpretetur, docendo, quomodo id bene dici
aut fieri possit sine peccato, cum tali videlicet, vel tali circum-
stantia, quam illum adhibuisse, se non dubitare ostendet. Sic
enim ille animum colloquentis summopere probabit; ac le-
cet fortè tunc temporis debitam cautionem in verbo vel ope-
re non adhibuerit, tamen jam sine ulla læsione, quomodo
rectè fieri debeat, edoctus in posterum debito modo id faciat.

Quat

Quartò. Si illi spatium loquendi & occasionem præbeat, interrogando, vel dicta per suavem jocum illi accommodando, præsertim si in spiritualibus non sit rudis, vel saltem alioquì doctus; modò non det ullum indicium, se illum ex professo instruere velle.

V. Quartò *Innoentia*, vel maximè etiam debet esse collo- cutio, id est, ut nemini vel detrahendo, vel murmurando, vel alià quavis ratione offendendo noceat; cùm enim is, qui au- dit, meritò cogitare possit, Operarium, qui de aliis coram se sic loquitur, etiam coram aliis de se audiente pariter locutu- rum, hoc ipso suspectam & exosam illius charitatem habere incipiet, atque adedò minùs benevolè sermones ipsius exci- piet. Unde si ulpiam alibi, hìc regula à S. Bonaventura in spec. discipl. p. 3. c. 3. assignata observari debet: *Erubescant dicere de absente, quod cum charitate non possent dicere coram ipso.* Imò & regula ipsius Spiritus Sancti Eccl. 19. dicentis: *Audisti verbum adversus Proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te dirumpet.* Quo in genere singulariter iterum S. Ignatius excellebat, de quo sic scribit Ribadeneira l. 5. c. 6. In laudando parcus fuit, in vituperando parcissi- mus. Superlativis (ut vocant) vix utebatur nominibus. De aliis nunquam detraxit, detrahentibus aures nunquam pate- fecit. Alienorum vitia etiam publica, & quæ in ore omnium versarentur, in sermone quotidiano ipse nunquam usurpabat, & in illa, ne alij incurrerent, cavebat. Si quid tamen alijs ex- cidisset, ipse vel elevabat, vel etiam excusabat factum, aut animum certè & voluntatem. Quòd si rei atrocitas excusan- di, minuendique omnes aditus præcluderet, eò perfugiebat: Nolite ante tempus judicare. DEVS solus intuetur cor. Do- mino quisque suo stat, aut cadit. Cùm autem gravissimè ju- dicabat, id unum dicere solebat: Ego quidem hoc non fecis- sem. De erratis Domesticorum mirum silentium: neque, si quid minùs decenter ab aliquo admissum esset, cuiquam ape- riebat, nisi fortè ut emendaret, & tunc quidem tam modestè ac mansuetè, tam existimationi illius, qui peccaverat, ami- cè, ut, si unus testis satis esset ad remedium, duos non adhibe- ret, nudamque culpam poneret ante oculos, nullà adhibitâ contentione, aut reprehensione verborum.

VI. Quintò denique *gravis* seu *seria* etiam collocutio esse

esse debet, ita ut Operarius sibi de verbis & sermonibus sibi dictum existimet, quod S. Augustinus in regula suis Religiosis de moribus scripsit dicens: *In omnibus moribus vestris (& sermonibus) nihil fiat, quod cuiusquam offendant aspectum (& auditum) sed quod vestram doceat Sanctitatem.* Unde ab omnibus jocos & facetijs risum eientibus sedulo abstinere debet, eumque in finem memorabilis sententiæ à S. Bernardo const. mor. c. 13. prolata meminit: *Inter saculares nugæ sunt; in ore Sacerdotis blasphemia. Consecrasti os tuum Evangelio; talibus iam aperire illicitum: assuescere sacrilegum est. Labia Sacerdotis, ait Malachias c. 10. custodiunt Scientiam & legem ex ore eius requirent, non nugas profectò & fabulas.* Cujus ulteriorem rationem assignant Clemens Alexandrinus I. 2. de pœd. S. Basilius, S. Bernardus, & alij SS. Patres, quos scilicet, cum verba omnia à cogitatione & moribus emanare fieri non possit, ut verba aliqua proferantur ridicula, quæ non à moribus ridiculis oriri, atque adeò Sacerdotem, qui nihil nisi sanctum & honestum in pectore continere creditur, meritò dedecere credantur. De S. Chrysostomo certò constat Metaphrastes, non modò ipsum ab ejusmodi ludicris & ridiculis sermonibus abstinuisse, sed neque alijs, ut de similibus loquerentur, permisisse. Præsertim verò hoc in genere S. Ignatius iterum excellebat, de quo Ribadeneira l. 5. c. 6. scribit: *Ejus sermo sententiarum erat gravitate plenus, non verborum copiâ, simplèxque potiùs & aperta videbatur narratio, quàm aut amplificatio, aut confirmatio rerum, & contentio.* Atque hunc in modum magnam habebat ad persuadendum vim ejus Oratio, & tamen propensionem Animi suam neutram in partem aperiebat. Illud erat in sermone prudentiæ, quòd, quæ gravia essent, & aliquid ponderis haberent, in ijs multum hærebat, eaque levibus prætermisissis narrationibus ipsa ponderabat. Tanta ejus erat in sermone gravitas, atque efficacitas, ut non tam humana videretur, quàm divina: quæcunque enim volebat, impellebat Homines non verborum nilâ vel copiâ, vel elegantia, sed vi sententiarum ac pondere. Pervicaces ac ferreos etiam emollebat, flexibilèsq; ad omnia reddebat ac tractabiles, suòque imperio sic obedientes, ut ipsi, suamque mutationem sæpe mirarentur.